

INTERVJU NENAD KURTOVIĆ: Član Savjeta za zaštitu potrošača u Hrvatskoj energetske regulatornoj agenciji

Regulator pogoduje HEP-u na štetu poduzetnika

Regulator HERA donio je u lipnju odredbu po kojoj poduzetnici koji ne sklope ugovor s HEP-Opšrbom plaćaju 29% skuplju struju, zaštitivši time monopol i profit HEP-a u trenutku kada bi cijena struje trebala pasti, kaže član savjeta za zaštitu potrošača u HERI

Ukupno 95.000 malih i srednjih poduzetnika do 10. kolovoza s HEP-Opšrbom mora potpisati ugovor o opskrbi električnom energijom jer će inače biti kažnjeni 20 posto višom cijenom električne energije. Hoće li poduzetnicima koji potpišu ugovor struja biti skuplja ili jeftinija, trenutačno je nemoguće reći jer im HEP uopće nije predao cjelovit račun, ističe naš sugovornik, ekonomist i poduzetnik Nenad Kurtović, član Savjeta za zaštitu potrošača u Hrvatskoj energetske regulatornoj agenciji (HERA).

Kurtović objašnjava da je HERA time uz benevolentnost Ministarstva gospodarstva zaštitila monopol i profitabilnost HEP-a u trenutku kad bi cijena struje zbog pada ulaznih troškova trebale pasti.

«HEP broj poduzetnika određuje prema mjernim mjestima. Na srednjem naponu je 2.000 poduzetnika 45 je na visokom naponu, a na niskom naponu – na koji se odnose sporni ugovori - ima 181.000 potrošača. Dakle, broj je mnogo veći od broja poduzetnika, a svako mjesto mora imati svoj ugovor.

Prema posljednjim zakonskim promjenama iz prosinca, oni koji zapošljavaju manje od 50 ljudi i imaju prihod do 70 milijuna kuna imaju rok do kraja tjedna za sklapanje ugovor s HEP-om. Ako ne zaključe ugovor, trebali bi plaćati energiju po cijeni energije uravnoteženja. To je cijena koju bi trebali plaćati oni koji se ne drže ugovora s HEP-om, odnosno izazivaju određeni poremećaj u opskrbi i zbog toga trebaju biti sankcionirani. U lipnju 2008. godine, kad je cijena struje porasla, cijena energije uravnoteženja bila je 74 lipe po kilovatsatu. Danas ta cijena iznosi 37 lipa po kilovatsatu, što je manje od aktualne cijene električne energije. Znajući da sankcije za nesklapanje ugovora ne postoje Hrvatske energetske regulatorna agencija promijenila je metodologiju pružanja usluga uravnoteženja i ovog lipnja donijele odredbu da onaj tko sklopi ugovor s HEP-Opšrbom plaća cijenu po važećim tarifnim sustavima uvećano za 20 posto.

Može li HERA tako mijenjati metodologiju?

HERA mora donositi metodologiju i ona je tu da pravično regulira odnose između potrošača i davatelja usluge. Prema Zakonu o energiji, HERA je

nadležna za izradu metodologije, regulirane cijene donosi i propisuje Vlada, a sve ostalo je slobodno na tržištu. Metodologija ne smije propisivati cijene nego samo postupak izračuna cijene. No, oni su tu ušli u nešto što nisu smjeli. Po meni HERA je takvom odredbom fiksirala cijenu struje, odnosno uvela sankciju za nešto za što ne postoji alternativa jer tržište strujom ne postoji. Poduzetnike se kažnjava ako ne sklope ugovor s HEP-om, a nemaju izbora.

Zašto je HERA mijenjala metodologiju?

Razlog je u tome što se cijena energije uravnoteženja izračunavala prema referentnoj cijeni burze električne energije u Leipzigu. Ta cijena mjesecima klizi nadolje. Prošloga rujna bila je najviša i iznosila je 87 lipa po kilovatsatu i od tada pada, da bi u lipnju ove godine došla na 33 lipe po kilovat satu. Ako se poduzetnike već željelo sankcionirati, trebalo bi ih kažnjavati ako troše više struje od ugovorenoga. Smisao cijelog sustav regulacije uravnoteženja jest u tome da se bilanca poštuje i tada je sustav stabilan. Energija uravnoteženja nije bila ni namijenjena da je plaćaju potrošači nego proizvođači i trgovci energijom.

Može li se reći da je HERA zapravo zaštitila HEP, odnosno osigurala mu profit?

Da, tako je. Izašli su u susret HEP-u. Da sankcija postoji samo za odstupanje od ugovorom dogovorene količine struje, ne bi bilo problema. Cijena struje na burzi niža je nego u nas i nikog za to ne bi trebalo sankcionirati, a najmanje poduzetnike koji ionako štede. Potrošnja je zbog recesije manja od planira.

Postoji li itko iznad HERA, tko ima kontrolu nad radom te agencije?

HERU nadzire Ministarstvo gospodarstva. Taj trokut nekad čudno reagira, primjerice, loša ideja o subvencijama za one koji troše manje od 2.000 kilovatsati ugasila se.

Mogu li poduzetnici u izravnom kontaktu dogovoriti bolje uvjete?

Prema ugovoru koji sam dobio, a on uključuje samo dvije od četiri tarifne stavke, poduzetnicima se može čak činiti da im je struja pojeftinila. No, ugovori nisu potpuni, dakle to nije sve što će oni morati platiti.

U ugovorima je samo cijena za proizvodnju i prijenos, nedostaju distribucija i opskrba, a to će također trebati platiti. Dakle, koliko će poduzetnike zapravo koštati struja, ne može se znati jer HEP još nije poslao drugi ugovor koji uključuje trošak distribucije i opskrbe. Uz to, Opće uvjete za opskrbu električnom energijom, koji su priloženi uz ugovore, navodno je donijela HEP-Opskrba, iako postoje važeći još iz 2006. godine. Tko to ne razumije neće mu ništa biti jasno.

Rekli ste da tržište električnom energijom ne funkcionira. Zašto je to tako?

HEP je uzeo stvar u svoje ruke. Znaju da mali poduzetnici ne mogu jeftinije nabaviti struju, za razliku od velikih koji troše 50-60 milijuna kilovatsati kojima se isplati tražiti jeftinijeg dobavljača. Novi opskrbljivači nisu se pojavili zbog strukture cijene koja uključuje trošak proizvodnje, prijenosa, distribucije i opskrbe. Dio cijene koji se odnosi na opskrbu toliko je malen da se nitko u to ne

želi upuštati jer će poslovati s gubitkom, a krajnji je rezultat da osim HEP-Opskrbe nema novog opskrbljivača struje. Možete li zamisliti situaciju u kojoj bi jedan opskrbljivač opskrbljivao svih 45 potrošača na visokom naponu i isporučio im 600 milijuna kilovat sati godišnje, a za to bi im po tarifnom sustavu mogao naplatiti samo 3.000 kuna mjesečno.

Kako je to moguće?

Tako stoji u odluci o visini tarifnih stavki od 1. srpnja prošle godine. Prema tome opskrbljivač ima pravo naplatiti samo 49 kuna po fakturi velikom poduzetniku, a malome 29 kuna. To je nevjerojatno. Sva zarada HEP-a je u proizvodnji, prijenosu i distribuciji. Dokle god stavka opskrbe bude tako niska neće se pojaviti konkurencija HEP-ovoj opskrbi. To se dogodilo jer prijedlog tarifnih stavki daje HEP, a odobrava HERA i i Ministarstvo gospodarstva, a konačnu odluku donosi Vlada, koja je pristala na takav raspored prihoda. To je uočeno i zbog toga sada opskrbu u HEP-u mora obavljati i HEP-distribucija, jer ni HEP-Opskrba ne želi raditi tako neisplativ posao.

OKVIR: Nema osnove za poskupljenje

HEP je pet posto povećao cijenu energije za industriju. Koliko je opravdano to poskupljenje?

- Cijena struje formira se na osnovu cijene mazuta, odnosno nafte koja je jako pala, a nabavna cijena električne energije iz uvoza upola je manja nego lani. Isto je s cijenama plina i ugljena, a čak je i hidrološki godina dobra. Dakle, nema nikakve osnove, nikakvog udara izvana koji bi opravdao povećanje cijene energije. Dapače, trebalo bi razmišljati o tome da HEP preispita svoje troškove i smanji cijenu energije. HEP ima golemi gubitak u sektoru toplinarstva i gubitak na plinu. Ali toplinarstvo se ne dira, kao ni plin, već se diže cijena električne energije.

Nina Domazet
nina.domazet@business.hr